

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**Методичні рекомендації до проведення
семінарських та практичних занять з дисципліни “
Гроші та кредит ” для здобувачів вищої освіти за освітнім
ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання
спеціальностей 072
“ Фінанси, банківська справа та страхування”
(Частина 2)**

Методичні рекомендації до проведення семінарських та практичних занять з дисципліни “ Гроші та кредит ” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 “ Фінанси, банківська справа та страхування ” (Частина 2) / Укл. І.Г. Пахомова, – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2019.- 58с.

Укладач: к.е.н., доцент І. Г. Пахомова

Рецензент: перший проректор, д.е.н., професор
В. Г. Прушківський

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент С.В. Шарова

Затверджено
на засіданні кафедри
“Фінанси, банківська справа
та страхування ”
Протокол № 1
від 27.08.2019р.

ЗМІСТ

Частина 2

4. Семінарські та практичні заняття

4

Література

54

ЧАСТИНА 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

РОЛЬ І МІСЦЕ КРЕДИТУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Тема 9. Теорії грошей

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про теорії грошей

План семінарського заняття

1. Теорія грошей як складова економічної теорії та закономірності її розвитку.
2. Абстрактний та прикладний (монетаристський) напрям у теорії грошей. Товарна теорія грошей.
3. Класична кількісна теорія грошей та еволюція її постулатів. «Трансакційний варіант» І. Фішера.
4. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей.
5. Кон'юнктурний варіант теорії грошей М. Туган-Барановського.
6. «Кембриджська версія» кількісної теорії.
7. Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
8. Сучасний монетаризм як новий напрям кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки.
9. Вклад М. Фрідмана в розроблення монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.
10. Передавальний механізм у трактуванні представників різних напрямів кількісної теорії.
11. Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. Що таке абстрактна теорія грошей та які найбільш відомі її напрями?

2. Що таке прикладна теорія грошей та які її напрями?
3. Поясніть сутність кількісної теорії грошей.
4. Назвіть та обґрунтуйте постулати кількісної теорії грошей.
5. Які закономірності розвитку теорії грошей?
6. Хто започаткував неокласичний напрям у кількісній теорії грошей?
7. У чому полягає суть «трансакційного варіанта» кількісної теорії грошей?
8. Поясніть причинно-наслідкові зв'язки у рівнянні обміну І. Фішера.
9. У чому полягає суть «кон'юнктурної теорії грошей» та хто її засновник?
10. У чому полягає суть «кембриджської версії» кількісної теорії грошей?
11. Внесок Дж. Кейнса у розробку кількісної теорії грошей.
12. У чому полягає специфіка рекомендацій Дж. Кейнса щодо грошового регулювання економіки?
13. У чому полягає суть монетаристської версії кількісної теорії грошей?
14. Яка відмінність монетаризму від кейнсіанських поглядів на грошовий механізм?

Теми рефератів

1. Теорія грошей як складова економічної теорії та закономірності її розвитку.
2. Кількісна теорія грошей: причини виникнення та основні постулати.
3. Еволюція постулатів кількісної теорії.
4. «Трансакційний варіант» кількісної теорії грошей.
5. «Кембриджська версія» кількісної теорії грошей.
6. Внесок Дж. Кейнса у розробку кількісної теорії грошей.
7. Монетаризм та його сучасне застосування.
8. Кон'юнктурна теорія грошей М. Тугана-Барановського.
9. Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тести для самостійного опрацювання

1. Згрупуйте напрями теорії грошей у ті, що належать до абстрактної теорії та до прикладної (монетаристської):

- а) номіналістична;
- б) металістична;
- в) державна теорія;
- г) функціональна теорія;
- д) марксистська;
- є) класична кількісна теорія; є) сучасний монетаризм;
- ж) неокласична теорія;
- з) кейнсіанська;
- и) некейнсіанська концепція;
- і) кейнсіансько-неокласичний синтез.

2. Як впливає зміна кількості грошей в обігу на цінність грошей і рівень товарних цін:

2.1. Зростання кількості грошей веде до:

- а) збільшення цінності грошей;
- б) зростання цін;
- в) зменшення цінності грошей;
- г) зниження цін;

2.2. Зменшення кількості грошей спричиняє:

- а) зменшення цінності грошей;
- б) зниження цін;
- в) вростання цін;
- г) збільшення цінності грошей.

3. На яких постулатах базується класична кількісна теорія?

4. Запишіть рівняння обміну І. Фішера і визначить, які причинно-наслідкові зв'язки притаманні його складовим.

5. Виділіть основні відмінності кон 'юнктурної теорії грошей М. Тугана-Барановського від класичної кількісної теорії:

- а) заперечує вплив кількості грошей на рівень цін;
- б) доводить прямо пропорційну залежність цін від кількості грошей;
- в) не визнає впливу на ціни швидкості обігу грошей;

г) визначає вплив на ціни всіх трьох чинників: маси грошей, швидкості їх обігу, обсягу реалізованих товарів і послуг;

д) визначає попит на гроші як важливий чинник зміни швидкості обігу грошей.

6. Запишіть формулу коефіцієнта Маршала і визначте, що він характеризує.

7. Які мотиви нагромадження грошей в економічних суб'єктів сформулювали представники «кембриджської школи»?

8. Через який конкретно «передавальний» механізм здійснюється вплив грошей на економіку у твердженнях:

8.1. Кейнсіанців:

- а) процентна ставка;
- б) дивіденди;
- в) валютний курс;
- г) фіскальна політика;
- д) інвестиції;
- є) банк;
- ж) державні облігації.

8.2. Монетаристів:

- а) ціна товару;
- б) касові залишки;
- в) пропозиція грошей;
- г) емісія грошей;
- д) кредити;
- є) бюджетні ресурси;
- ж) сукупний попит на товари.

9. Визначте, у чому проявляється зближення позицій монетаристів та кейнсіанців у сучасній кількісній теорії грошей.

10. Визначте характерні особливості грошової політики в Україні в умовах переходу до ринкової економіки:

- а) використовуються кейнсіанські постулати в управлінні М;

б)проводиться монетаристська, за М. Фрідманом, антиінфляційна політика;

в)Національний банк України в одні періоди керувався кейнсіанськими «рецептами», а в інші — монетаристськими;

г)Уряд та НБУ у своїй монетарній політиці орієнтуються виключно на фінансово-бюджетний механізм;

д)Уряд та НБУ у своїй монетарній політиці орієнтуються виключно на грошово-кредитний механізм;

є) державний бюджет не відділено від грошово-кредитного механізму НБУ.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про сутність і функції кредиту.

План семінарського заняття

1.Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин.

2.Сутність кредиту як форми руху вартості на зворотній основі. Позиковий капітал і кредит.

3.Стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти, суб'єкти та типи кредитних відносин.

4.Форми та види кредиту.

5.Поняття економічних меж кредиту, їхні види, причини і наслідки порушення. Кредитні відносини та інфляція.

6.Відсоток за кредит: види, економічні межі руху та фактори зміни ставки відсотка.

7.Функції кредиту та їхня класифікація. Роль кредиту в розвитку економіки.

8.Розвиток кредитних відносин в Україні.

Питання для самоконтролю та дискусії

1.Які фактори зумовлюють необхідність кредиту?

2. Що таке кредит?
3. Охарактеризуйте суб'єктів кредитних відносин.
4. Назвіть функції кредиту та їх особливості.
5. Дайте характеристику формам кредиту та критеріям їх виділення.
6. У чому полягає різниця між забезпеченими і незабезпеченими кредитами?
7. Назвіть види забезпечення кредитів.
8. Що таке вид кредиту? Які виділяють види кредиту?
9. У чому полягає різниця між банківським і комерційним кредитом?
10. Сутність меж кредиту та їхні види.
11. Що таке кредитоспроможність клієнта? Від яких факторів вона залежить?
12. У чому полягає особливість кількісних меж кредиту на макро- та мікрорівні?
13. Назвіть способи відтворення меж кредиту. У чому полягає їхній зміст?
14. У чому проявляється роль кредиту? Яка роль кредиту у сфері грошового обороту?

Теми рефератів

1. Розвиток кредиту в економіці України (на прикладі однієї з галузей).
2. Роль кредиту у становленні ринкової економіки України.
3. Форми та види кредиту в Україні.
4. Позиковий відсоток та фактори його диференціації.
5. Споживчий кредит в Україні.

Тести для самостійного опрацювання

1. Кредит надається на принципах:

- а) повернення;
- б) платності;
- в) строковості;
- г) безстроковості.

2. Суть натуралістичної теорії кредиту вичерпується такими положеннями:

- а) об'єктом кредиту стає тимчасово вільний капітал у вигляді натурально-речових благ які можуть бути позичені одним економічним агентом іншому;
- б) банки — це не посередники в кредиті, а творці капіталу;
- в) банки виступають лише як посередники в кредиті;
- г) кредит, як і гроші, є безпосередньо капіталом.

3. Комерційний кредит — це:

- а) позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається в тимчасове користування на умовах повернення, строковості, платності;
- б) надання позичкових капіталів одних країн іншим у тимчасове користування на засадах оплати та повернення у домовлені строки;
- в) товарна форма кредиту, що надається продавцями покупцям у вигляді відстрочування платежу за продані товари, надані послуги.

4. Банківський кредит за строками погашення поділяється на:

- а) достроковий;
- б) короткостроковий;
- в) водночас а і б;
- г) з регресією платежів;
- д) довгостроковий;
- е) після закінчення обумовленого періоду.

5. Іпотечний кредит — це:

- а) кредит під заставу цінних паперів;
- б) кредит під заставу нерухомості;
- в) кредит під заставу товару;
- г) землі.

6. Який вид кредиту може бути реалізований у товарній формі:

- а) банківський;

- б) комерційний;
- в) міжнародний;
- г) споживчий;
- д) державний?

7. Який вид кредиту виконує антипаційну (емісійну) функцію:

- а) банківський;
- б) комерційний;
- в) міжнародний;
- г) споживчий;
- д) державний?

8. Міжбанківський кредит — це кредит, за якого позичальником є:

- а) банк;
- б) підприємство;
- в) приватна особа.

9. Що є джерелом сплати позикового відсотка:

- а) позиковий капітал;
- б) дохід кредитора;
- в) дохід на позиковий капітал;
- г) прибуток позичальника?

10. Функції кредиту:

- а) інформаційна;
- б) грошова (антипаційна);
- в) ревізійна;
- г) перерозподільна;
- д) контрольнo-стимулююча.

11. Макроекономічні чинники, що впливають на розмір процентної ставки:

- а) розмір кредиту;
- б) попит і пропозиція на кредитному ринку;
- в) рівень ризику;
- г) облікова ставка ЦБ;
- д) рівень інфляції;

- е) термін кредиту;
- є) забезпеченість;
- ж) цільовий характер.

12. Мікроекономічні чинники, що впливають на розмір відсоткової ставки:

- а) розмір кредиту;
- б) попит і пропозиція на кредитному ринку;
- в) рівень ризику;
- г) облікова ставка ЦБ;
- д) рівень інфляції;
- е) термін кредиту;
- є) забезпеченість;
- ж) цільовий характер.

13. Норми обов'язкових резервів:

- а) вводиться як засіб, що охороняє від вилучення вкладів;
- б) становить середню величину маси грошей, необхідну для задоволення потреб населення;
- в) зараз не використовується;
- г) вводиться насамперед як засіб обмеження грошової маси.

14. Формами забезпечення кредитів можуть бути:

- а) застава рухомого та нерухомого майна;
- б) цінні папери;
- в) гарантія й поручництво;
- г) усі відповіді правильні.

Завдання для самостійного опрацювання

Задача 1

Яку грошову суму необхідно покласти на депозит терміном 6 місяців, щоб отримати дохід у розмірі 5500 грн при річній відсотковій ставці 15,5%?

Задача 2

Комерційний банк надає кредит 5 млн грн під 20% річних за плаваючою відсотковою ставкою. Після трьох місяців ставка

становила 22%, а через 8 місяців після надання кредиту вона збільшилась до 24%. Обчисліть, яку суму повинен повернути позичальник через рік після надання йому кредиту.

Задача 3

Вкладник вніс 100 000 грн у комерційний банк під 12% річних на 2 роки. Розрахуйте суму вкладу через 2 роки та дохід вкладника, якщо за вкладом нараховуються:

- а) прості відсотки;
- б) складні відсотки.

Задача 4

Банк нараховує щоквартально відсотки за вкладами за номінальною ставкою 17% річних (виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну депозиту). Визначте суму відсотків, нарахованих за два роки на суму 40 000 грн.

Задача 5

Банк сплачує своїм вкладникам 15% річних і надає позики під 29% річних. Чому дорівнює плановий банківський прибуток станом на кінець року, якщо відомо, що на початок року банк залучив 6,5 млн грн, нарахування відсотків за вкладами відбувається один раз на півріччя, за кредитами — наприкінці року, а банку вдається залучити до кредитного портфеля 65% залучених коштів протягом року (умовно вважати, що вклади та позики строком 1 рік з 01.07).

Задача 6

Виробничий концерн для поповнення своїх обігових коштів 23 червня отримав у банку позику 345 000 грн, терміном до 27 листопада під 31% річних. Через 39 днів банк підвищив відсоткову ставку за позикою до 35%. На цей час було погашено 17% основної суми позики. Розрахуйте суму відсотків за користування позикою, яку винен сплатити виробник.

Задача № 7

Звичайне домашнє господарство 15.06.2003 р. отримало позику на купівлю житла в сумі 1 000 000 грн, термін дії кредитної угоди 4 роки. Відсоткова ставка — плаваюча, на початку кожного наступного року коригується на розмір інфляції попереднього року;

базова ставка — 6%. Річний темп інфляції становив 4, 5, 3, 7% відповідно. Яку суму відсотків сплатить домашнє господарство?

Методика розв'язку типових задач

Приклад 1

Виробничий концерн для поповнення своїх обігових коштів 1 серпня отримало у банку позику в сумі 600 000 грн терміном до 2 листопада під 24% річних. Через 45 днів банк підвищив відсоткову ставку за позикою до 28%. На цей час було погашено 25% основної суми позики. Розрахуйте суму відсотків за користування позикою, яку повинен сплатити виробник.

Розв'язок.

Оскільки відсоткова ставка змінювалася, необхідно розрахувати відсотки в поденному режимі за кожний період окремо, враховуючи те, що день видачі і день погашення кредиту вважаються як один. Перший період, протягом якого діяла ставка 24 %, тривав 45 днів — з 1.08 по 15.09 включно. Використовуємо формулу

$$I_{\text{дн}} = \frac{K \times I \times n_{\text{дн}}}{365};$$

$$I_1 = \frac{600000 \times 0,24 \times 45}{365} = 17753,42(\text{грн})$$

Другий період, протягом якого діяла ставка 28%, тривав 47 днів – з 16.09 по 2.11. На цей момент заборгованість позичальника становила 75% початкової суми:

$$I_2 = \frac{(600000 \times 0,75) \times 0,28 \times (15 + 31 + 2 - 1)}{365} = 16224,66(\text{грн})$$

Загальна сума відсотків за позикою:

$$I_{\text{дн}} = I_1 + I_2 = 17\,753,42 + 16\,224,66 = 33\,978,08 \text{ грн.}$$

Відповідь: сума відсотків за користування позикою дорівнює:

$$I_{\text{заг}} = 33\,978,08 \text{ грн.}$$

Приклад 2

Приватний підприємець отримав позику в сумі 300 тис. грн, яку було надано 1.04.2009 р., термін погашення — 1.04.2010 р., ставка відсотка — 25%. Розрахуйте суму відсотків, яку сплатить приватний підприємець, якщо погашення основної суми позики відбувається щоквартально рівними частинами.

Розв'язок.

Погашення позики відбувається щоквартально рівними частинами, що означає поступове та рівномірне зменшення суми заборгованості позичальника, на яку нараховуються відсотки. Загальна сума відсоткових платежів за такої схеми погашення буде меншою, ніж при одноразовому погашенні всієї позики в кінці терміну кредитування.

Знаходимо величину щоквартальної частини повернення основної суми позики: термін кредитування 1 рік складається з 4-х кварталів. Отже, в кінці кожного кварталу клієнт повинен повертати по 1/4 основної суми кредиту, що становить 75 тис. грн. Оскільки сума заборгованості змінюється, необхідно розрахувати відсотки за кожний квартал окремо в помісячному режимі за формулою

$$I_m = \frac{K \times n_M \times i}{12}$$

$$I_1 = 300000 \times 0,25 \times \frac{3}{12} = 18750(\text{грн});$$

$$I_2 = (300000 - 75000) \times 0,25 \times \frac{3}{12} = 14062,5(\text{грн});$$

$$I_3 = (300000 - 75000 - 75000) \times 0,25 \times \frac{3}{12} = 9375(\text{грн});$$

$$\begin{aligned} I_4 &= (300000 - 75000 - 75000 - 75000) \times 0,25 \times \frac{3}{12} \\ &= 4687,50(\text{грн}). \end{aligned}$$

Загальна сума відсотків за позикою:

$$I_{\text{заг}} = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 = 18750 + 14062,5 + 9375 + 4687,50 \\ = 46875(\text{грн})$$

Приклад 3

Комерційний банк надає позику під бізнес проект виробничій компанії сумою 2 млн грн під 18% річних за плаваючою ставкою. Після того як проект запрацював (два місяці), ставка зросла до 22%, а через 6 місяців від дати видачі збільшилася до 24%. Обчисліть, яку суму повинна повернути виробнича компанія банку через рік після надання їй позики.

Розв'язок.

Оскільки відсоткова ставка змінювалась, необхідно розрахувати відсотки за кожний період окремо, вимірюючи його тривалість у місяцях за формулою

$$I_M = \frac{K \times n_M \times i}{12}$$

Перший період зі ставкою 18% тривав 2 місяці:

$$I_1 = 2000000 \times 0,18 \times \frac{2}{12} = 59999,80(\text{грн})$$

Другий період зі ставкою 22% тривав 6 — 2 = 4 місяці:

$$I_2 = 2000000 \times 0,22 \times \frac{4}{12} = 146666,60(\text{грн})$$

Третій період зі ставкою 24% тривав 12 - 2 - 4 = 6 місяців:

$$I_3 = 2000000 \times 0,24 \times \frac{6}{12} = 240000(\text{грн})$$

$I_{\text{заг}} = I_1 + I_2 + I_3 = 59\,999,80 + 146\,666,60 + 240\,000 = 446\,666,4$ (грн).

Сума, яку має повернути позичальник банку через рік після надання йому позики:

$$P + I_{\text{заг}} = 2\,000\,000 + 446\,666,4 = 2\,446\,666,40 \text{ (грн).}$$

Відповідь: сума, що має бути повернута клієнтом, становить 2

446 666, 40 грн.

Приклад 4

Звичайне домашнє господарство отримало позику на купівлю житла 01.03.2000 р. — у сумі 500 тис. грн, термін дії кредитної угоди 5 років. Відсоткова ставка — плаваюча, на початку кожного наступного року коригується на розмір інфляції попереднього року; базова ставка — 8%. Річний темп інфляції становив: 3, 5, 2, 6, 1% відповідно. Яку суму відсотків сплатить домашнє господарство?

Розв'язок.

Оскільки, відсоткова ставка плаваюча, тобто змінюється щороку, то необхідно розрахувати відсотки за кожний рік окремо, до того ж за 2000 та 2004 роки — в помісячному режимі за формулою

$$I = K \times i \times n_p$$

Де n_p — термін користування грошима в роках.

$$I_{2000} = 500000 \times 0,08 \times \frac{10}{12} = 33333,30(\text{грн});$$

$$I_{2001} = 500000 \times (0,08 + 0,03) \times 1 = 55000(\text{грн});$$

$$I_{2002} = 500000 \times (0,08 + 0,03 + 0,05) \times 1 = 80000(\text{грн});$$

$$I_{2003} = 500000 \times (0,08 + 0,03 + 0,05 + 0,02) \times 1 = 90000(\text{грн});$$

$$I_{2004} = 500000 \times (0,08 + 0,03 + 0,05 + 0,02 + 0,06) \times 1 = 120000(\text{грн});$$

$$I_{2005} = 500000 \times (0,08 + 0,03 + 0,05 + 0,02 + 0,06 + 0,01) \times \frac{2}{12} = 20875(\text{грн}).$$

$$\begin{aligned} I_{\text{заг}} &= I_{2000} + I_{2001} + I_{2002} + I_{2003} + I_{2004} + I_{2005} = \\ &= 33333,30 + 55000 + 80000 + 90000 + 120000 \\ &\quad + 20875 = 399208,30(\text{грн}). \end{aligned}$$

Відповідь: $I_{\text{заг}} = 399208,30(\text{грн}).$

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про форми, види і роль кредиту.

План семінарського заняття

1. Сучасні форми та види кредиту і сфери їх використання.
2. Наукові теорії кредиту.
3. Кредитні гроші та їх механізм функціонування в системі матеріально - грошового обороту.
4. Роль кредиту в розвитку економіки.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. В яких формах функціонують комерційний, банківський, споживчий та міжнародний кредит?
2. Дослідіть іпотечну форму кредиту. Які причини відсутності іпотечних банків в Україні?
3. Розкрийте суть кредитних грошей та причини їх появи. В чому полягають переваги кредитних грошей над паперовими грошима?
4. Назвіть особливості обігу сучасних банкнот. Що таке банківський кредит?
5. З'ясуйте особливості руху кредитних коштів на основі чекового обороту. Які види чеків застосовуються в сучасних умовах?
6. Дослідіть зарубіжний досвід впровадження кредитних карток. Що стимулює їх впровадження в Україні?
7. Розкрийте суть державного кредиту. Які сучасні види державного кредиту є найефективніші?
8. Які форми кредиту виникають в залежності від форми кредитованих коштів і строків користування позичкою?
9. Сформулюйте основоположні засади теорій кредиту. Які їх позитивні надбання діють в сучасному процесі кредитування?
10. Визначте провідні напрямки реформування системи кредитування в Україні. Які властивості кредиту становлять складовий елемент антиінфляційного механізму в сучасній економіці?

Теми рефератів

1. Комерційний кредит і механізм його функціонування.
2. Банківський кредит у основний та оборотний капітал.
3. Роль кредиту у розвитку економіки України.
4. Механізм іпотечного кредиту.
5. Лізинговий кредит.
6. Механізм факторингу.

Тести для самостійного опрацювання

1. Іпотечний кредит - довготерміновий грошовий кредит, що надається банком під заставу нерухомості.

- а) так;
- б) ні.

2. Комерційний кредит - розстрочка оплати, що надається покупцеві продавцем.

- а) так;
- б) ні.

3. Забезпечення - цінності, які слугують гарантією погашення кредиту чи виконання якихось зобов'язань.

- а) так;
- б) ні.

4. Овердрафт - короткостроковий кредит, що його надає банк надійному клієнтові понад залишку на поточному рахунку в межах наперед визначеної суми.

- а) так;
- б) ні.

5. Онкольний кредит - короткостроковий кредит, який надається під заставу цінностей, а погашається за першою ж вимогою.

- а) так;
- б) ні.

6. Контокорентний кредит - кредит, що надається зі спеціального позичкового рахунку, на всі платежі з рахунків за дорученням клієнта, а також усі кошти, що надходять до банку на ім'я клієнта.

- а) так;
- б) ні.

7. Факторинг - різновид комерційно-посередницьких операцій, що пов'язані з уступкою неоплачених платіжних вимог за поставлені товари банку, який отримує право вимоги платежу за ними.

- а) так;
- б) ні.

8. Форфетування - форма кредитування експортера шляхом купівлі банком векселів й інших боргових вимог у зовнішньоекономічних операціях без обороту на продавця.

- а) так;
- б) ні.

9. Депозит - вклад грошових коштів чи цінних паперів у банк на зберігання.

- а) так;
- б) ні.

10. Проценти за користуванням кредитом - плата за кредит.

- а) так;
- б) ні.

11. Вкажіть джерело позичкового процента:

- а) позичковий капітал;
- б) дохід кредитора;
- в) дохід на позичковий капітал;
- г) прибуток позичальника;
- д) всі вказані джерела.

Тема 12. Теоретичні засади процента

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про теоретичні засади процента.

План семінарського заняття

1. Позичковий капітал і кредит.
2. Процент за кредит: суть, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента.
3. Позичковий капітал, його суть і джерела формування.
4. Механізм забезпечення поворотності кредиту.
5. Позичковий процент та фактори його диференціювання.
6. Розвиток кредиту в Україні (на прикладі однієї з галузей економіки).

Питання для самоконтролю та дискусій

1. За якими позичками найпростіше розраховуються проценти?
2. Чи є базова ставка обов'язковою для дотримання комерційними банками?
3. Які шість функцій виконує складний процент?
4. Чи відрізняються між собою поняття «дохід на момент погашення» і «внутрішня ставка доходу»?
5. За якими позичками зазвичай проценти сплачуються рівномірними внесками, позичальника протягом усього терміну дії кредитного договору?
6. Якщо за рахунок довгострокового кредиту будується нове підприємство, то з якого часу сплачуватимуться проценти за користування ним?
7. Що означає пільговий період користування довгостроковим кредитом і чим він викликаний?
8. Чи можуть банки виплачувати відсотки на депозит у момент його внесення і чи можуть банки стягувати проценти з позичальника в момент надання йому кредиту? Прокоментуйте це.
9. Як впливає зростання доходу на момент погашення облігації на її ціну (курс)?

10. Як сподівані процентні ставки у майбутньому вплинуть на попит на довгострокові облігації?

Теми рефератів

1. Сутність та функції позичкового процента.
2. Роль позичкового процента у підвищенні ефективності виробництва.
3. Роль позичкового процента у формуванні ресурсної бази комерційних банків.
4. Процентна політика комерційних банків.
5. Види процентних ставок.
6. Процент і фінансова математика.
7. Ринкова процентна ставка та методи її визначення.
8. Ризикова структура процентних ставок,
9. Вплив процентних ставок на організовані заощадження населення.
10. Роль базових процентних ставок.
11. Способи нарахування процентів.

Тести для самостійного опрацювання

1. Базова (облікова) ставка процента в Україні визначається:

- а) грошовим ринком;
- б) комерційними банками;
- в) валютними біржами;
- г) центральним банком;
- д) Міністерством фінансів.

2. Які економічні наслідки має тривале і швидке зростання норми позичкового процента:

- а) зниження ефективності виробництва;
- б) зростання рентабельності підприємств — клієнтів банків;
- в) зростання прибутковості банків;
- г) погіршення ліквідності банків;
- д) ніяких наслідків не матиме.

3. Які з наведених чинників впливають на рівень процента за банківськими позичками:

- а) термін співробітництва підприємства-позичальника з даним банком;
- б) рівень рентабельності позичальника;
- в) рівень рентабельності банку;
- г) строк кредиту;
- д) рівень кредитного ризику;
- е) фаза економічного циклу;
- є) рівень попиту на позички на ринку.

4. Хто встановлює розмір процентної ставки за кредитами комерційних банків:

- а) центральний банк;
- б) комерційні банки;
- в) клієнти банку, які отримують позички;
- г) Міністерство економіки;
- д) Кабінет Міністрів України.

5. Маржа — це:

- а) одна із банківських операцій при міжнародних розрахунках;
- б) перевищення процентної ставки, яку стягує банк за кредит, над ставкою, яку він сплачує за залучені кошти;
- в) вид кредиту, пов'язаний з операціями банку з цінними паперами.

6. Якщо сподівані процентні ставки в майбутньому зростатимуть, то попит на довгострокові облігації:

- а) зростатиме;
- б) падатиме;
- в) залишиться без змін.

7. У якій залежності від процентної ставки перебуває відношення «готівка— вклади до запитання (чекові депозити)»:

- а) у прямій;
- б) оберненій;
- в) не залежать.

8. Найпростіший розрахунковий характер має формула визначення суми процентів за позичками:

- а) короткостроковими позичками, процент за якими виплачується у момент їх одномоментного погашення;
- б) довгостроковими позичками з незмінним платежем;
- в) дисконтними.

9. Назвіть основні (не менше трьох) чинники, які впливають на динаміку ставки позичкового процента.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА НА ЕТАПІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

Тема 13. Фінансові посередники грошового ринку

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про фінансових посередників грошового ринку.

План семінарського заняття

1. Спеціалізовані фінансово-кредитні інститути: сутність, основні види та об'єктивні умови становлення і розвитку.
2. Страхові компанії та основні напрями їхньої спеціалізації.
3. Кредитні спілки та ломбарди: перспективи їх розвитку в Україні.
4. Лізингові компанії.
5. Інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, їхнє місце в грошово-кредитній системі України.
6. Міжбанківські об'єднання та їхня роль у діяльності кредитної системи.
7. Недержавні пенсійні фонди: механізм їхнього функціонування та характеристика.
8. Правове забезпечення фінансово-кредитних інститутів.
9. Причини становлення та розвитку спеціалізованих фінансово-кредитних інститутів.
10. У чому проявляються відмінності СФКІ від банків?
11. Кредитні спілки та їхні відмінності від інших ФКУ.
12. У чому специфіка ломбардних позичкових операцій.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. У чому полягає сутність фінансових посередників.
2. Місце фінансових посередників у структурі фінансового ринку.
3. Спеціалізовані небанківські установи.

Теми рефератів

1. Класифікація і характеристика фінансових посередників.
2. Функції фінансових посередників.
3. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів України.
4. Аналіз діяльності страхових компаній, основні операції та функції.
5. Кредитні спілки як різновид кооперативів.
6. Інвестиційні компанії та інвестиційні фонди, кредитування малих та середніх фірм.
7. Розвиток кредитно-фінансових інститутів в Україні.
8. Проаналізуйте позитивні й негативні риси державних і приватних пенсійних фондів.

Тести для самостійного опрацювання

1. До спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових установ відносять:

- а) страхові компанії;
- б) пенсійні фонди;
- в) НБУ;
- г) інвестиційні компанії;
- д) банківські концерни.

2. До інвестиційних фінансових посередників відносять:

- а) пенсійні фонди;
- б) ломбарди;
- в) лізингові компанії;
- г) факторингові компанії;
- д) кредитні спілки.

3. Фінансовий посередник, що спеціалізується на видачі позичок населенню під заставу рухомого майна, — це:

- а) лізингові компанії;
- б) страхові компанії;
- в) ломбарди;
- г) інвестиційні фірми;
- д) факторингові компанії.

4. Пенсійні фонди — це:

а) фінансові посередники, що спеціалізуються на управлінні вільними грошовими коштами інвестиційного призначення;

б) посередники, що працюють на кооперативних засадах і спеціалізуються на задоволенні потреб своїх членів, переважно підприємств малого і середнього бізнесу будь-якої форми власності;

в) спеціалізовані фінансові посередники, які на договірній основі акумулюють кошти юридичних і фізичних осіб у цільові фонди, з яких здійснюють виплати громадянам після досягнення певного віку;

г) фінансові посередники, що спеціалізуються на купівлі у фірм права на вимогу боргу;

д) правильної відповіді немає.

5. Факторинг — це:

а) купівля банком у клієнта права на вимогу боргу;

б) діяльність комерційного банку за дорученням;

в) посередництво в одержанні клієнтом боргу;

г) здача в оренду на тривалий строк предметів довгострокового користування.

6. Джерелами формування ресурсів лізингових компаній є:

а) резервний та пайовий капітали;

б) власний капітал та банківські позички;

в) короткострокові кредити;

г) нерозподілений прибуток;

д) сума додатково вкладеного капіталу.

7. Не можуть бути об'єктами лізингу:

- а) нерухоме і рухоме майно;
- б) продукція підприємства;
- в) земельні ділянки та інші природні об'єкти;
- г) транспортні засоби;
- д) обчислювальна техніка.

8. Основні операції, які виконують кредитні спілки:

- а) лізинг;
- б) короткострокове кредитування їхніх учасників;
- в) переказ грошей;
- г) створення депозитів;
- д) обслуговування рахунків громадян України.

9. Інвестиційні компанії — це:

- а) компанії, які інвестують кошти в устаткування, будівлі, споруди;
- б) фінансові посередники, що спеціалізуються на купівлі у фірм права на вимогу боргу;
- в) фінансові посередники, що спеціалізуються на придбанні предметів тривалого користування та передачі їх в оренду;
- г) фінансові посередники, які акумулюють грошові кошти дрібних приватних інвесторів шляхом випуску власних цінних паперів, а потім розміщують їх в акції інших корпорацій та в державні цінні папери.

10. З дивідендів і відсотків за цінними паперами формуються доходи:

- а) кредитних фондів;
- б) фінансових фондів;
- в) страхових фондів;
- г) лізингових фондів;
- д) інвестиційних фондів.

11. Діяльність щодо продажу паїв своїм членам, стягування з них спеціальних внесків, одержання позичок у банках, одержання доходів від поточної діяльності ведуть:

- а) інвестиційні фірми;
- б) кредитні спілки;
- в) факторингові компанії;
- г) фінансові компанії.

12. Факторинг, який є комплексною системою обслуговування клієнта і зосереджує в собі бухгалтерські, юридичні, консультаційні та інші послуги, називається:

- а) інвестиційним;
- б) конфіденційним;
- в) комісійним;
- г) емісійним;
- д) конвенційним.

13. Діяльність щодо продажу страхових полісів з метою мобілізації певної суми коштів та розміщення її в доходні активи здійснюють:

- а) інвестиційні компанії;
- б) фінансові компанії;
- в) кредитні спілки;
- г) страхові компанії;
- д) ломбарди.

14. Страховий платіж — це:

- а) плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховикові згідно з договором;
- б) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування;
- в) грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку;
- г) грошова сума, яка виплачується страховиком за умови майнового страхування і страхування відповідальності в разі настання страхового випадку.

15. Діяльність щодо направлення мобілізованих коштів у позички фізичним і юридичним особам для придбання товарів здійснюють:

- а) лізингові компанії;
- б) фінансові компанії;
- в) факторингові компанії;
- г) інвестиційні фірми;
- д) ломбарди.

Завдання для самостійного опрацювання

Задача 1

Менеджер фірми *X* має намір продати продукцію в кредит, надавши змогу покупцям розплатитися через два місяці. Але для того щоб розплатитися за рахунками, фірмі *X* доведеться взяти кредит у кредитній спілці. Кредитна спілка надає фірмі *X* кредити з 12%-ою номінальною складною ставкою із щомісячним компаундингом. Менеджер фірми *X* має намір покласти виплати за номінальною ставкою на своїх покупців, що в результаті повинно повністю покрити фінансові витрати фірми *X*. Яким повинно бути значення цієї номінальної ставки?

Задача 2

Визначте номінальну теперішню вартість грошових коштів за такими даними: початкова сума розміщення становить 5000 грн; реальна річна відсоткова ставка дисконтування вартості грошових коштів — 40%; річний темп інфляції прогнозується на рівні 16%; періодом розміщення грошових коштів передбачаються 3 роки, інтервалом дисконтування вартості — 1 рік.

Задача 3

Клієнт банку бажає отримати 1000 грн 1 січня 2012 р. Банк проводить 17%-ий компаундинг щорічно за простою ставкою. Яку суму слід покласти на рахунок 1 січня 2009 р., з тим щоб 1 січня 1999 р. отримати 1000 грн?

Задача 4

Визначте поточне значення суми в 9000 грн, яка буде сплачена

через три роки при використанні складної облікової ставки 13% річних.

Задача 5

Внесок у сумі 200 000 грн покладено в кредитну спілку на 5 місяців за простою відсотковою ставкою 14% річних. Визначте реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції в 7,3%.

Задача 6

Потреба підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у фінансуванні обсягом 100 тис. грн має бути покрита 1 серпня поточного року. Оберіть найкращий з двох варіантів покриття потреби підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у коштах, забезпечивши мінімізацію витрат на обслуговування позичкового капіталу та виходячи з таких даних:

1) на балансі підприємства перебуває вексель підприємства ТОВ «Укрспецтех- нологія» номіналом 150 тис. грн, виданий 1 травня поточного року зі строком платежу 30 листопада. Складна облікова ставка комерційного банку «Аваль», який погоджується інкасувати цей вексель, становить 38 % річних;

2) комерційний банк «УКР-СІБ» пропонує кредит у необхідній сумі строком на 4 місяці під складну ставку 32% річних.

Задача 7

Кредитне товариство «Капітал» нараховує щоквартально відсотки по депозиту, розміром 75 564 тис. грн за ставкою 12,4%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 3,5 роки.

Методика розв'язку типових задач

Приклад 1

Позика в Кредитному товаристві видається на півроку за простою обліковою ставкою 15%. Розрахуйте суму, одержувану позичальником, і розмір дисконту, якщо треба повернути 25 000 грн.

Розв'язок.

Застосовуємо формулу:

$$P = S \times (1 - n \times i) = 25\,000 \times (1 - 0,5 \times 0,15) = 23\,125 \text{ (грн)},$$

де S — наращена сума;

P — величина первинної грошової суми;

n — тривалість періоду нарахування в роках;

i — величина простої облікової ставки, виражена у вигляді десяткового дробу.

Далі:

$$D = S - P = 25\,000 - 23\,125 = 1\,875 \text{ (грн)},$$

де D — сума дисконту за період нарахування відсотків.

Відповідь: позичальник отримає в кредитному товаристві гроші в сумі 23 125 грн, при цьому розмір дисконту становитиме 1 875 грн.

Приклад 2

Визначте поточне значення суми в 8000 грн, яка буде сплачена через три роки при використанні складної облікової ставки 23% річних.

Розв'язок.

Застосовуємо формулу

$$P = S \times (1 - i)^n = 8\,000 \times (1 - 0,23)^3 = 3\,652,26 \text{ (грн)},$$

де i — складна річна облікова ставка відсотків, виражена у вигляді десяткового дробу.

Відповідь: поточне значення суми, яка буде сплачена через три роки, становитиме 3 652,26 грн.

Приклад 3

Банк нараховує щоквартально відсотки за депозитом, розміром 100 тис. грн, за ставкою 5%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 2 роки.

Розв'язок.

Оскільки виплата відсотків та суми депозиту буде здійснюватись наприкінці терміну дії депозитної угоди, то для розрахунку вартості цього депозиту при його закритті використовуємо метод нарахування складних відсотків. Враховуємо також те, що нарахування відсотків здійснюється щоквартально,

отже, кількість періодів нарахування становить:

$$2 \text{ роки } 4 \text{ квартали} = 8$$

$$S = P \times (1 + i)^n = 100 \times (1 + 0,05)^8 = 148 \text{ (тис. грн.)}$$

Відповідь: вартість депозиту при його закритті становитиме 148 тис. грн.

Приклад 4

Внесок у сумі 500 000 грн покладено в кредитну спілку на 10 місяців за простою відсотковою ставкою 25% річних. Визначте реальний дохід вкладника за умови очікуваного щомісячного темпу інфляції у 1,5%.

Розв'язок.

Реальний розмір доходу власника від депозиту оцінюється шляхом коригування номінальної суми доходу на індекс інфляції за період, протягом якого нараховуються відсотки за депозитом:

$$S_p = \frac{S_n}{I_{\text{інф}}},$$

де S_p - реальна майбутня вартість;

S_n - номінальна майбутня вартість;

$I_{\text{інф}}$ - індекс інфляції.

Розрахуємо номінальну майбутню вартість вкладу власника:

$$S_n = P \times (1 + i \times n) = 500000 \times (1 + 0,25 \times \frac{10}{12}) = 604166,7 \text{ (грн.)}$$

Індекс інфляції за період, протягом якого нараховуються відсотки за депозитом, розраховуємо за формулою:

$$I_{\text{інф}} = (1 + T_{\text{інф}})^t,$$

де $T_{\text{інф}}$ - темп інфляції за місяць,

t - тривалість розрахункового періоду в місяцях.

$$I_{\text{інф}} = (1 + 0,015)^{10} = 1,16;$$

$$S_p = \frac{604166,7}{1,16} = 520833,4 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: реальний дохід вкладника становитиме 520 833,4 грн.

Приклад 5

Потреба підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у фінансуванні обсягом 120 тис. грн має бути покрита 1 вересня поточного року. Оберіть найкращий з двох варіантів покриття потреби підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у коштах, забезпечивши мінімізацію витрат на обслуговування позичкового капіталу та виходячи з таких даних:

1) на балансі підприємства перебуває вексель підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» номіналом 170 тис. грн, виданий 1 травня поточного року зі строком платежу 31 грудня. Складна облікова ставка комерційного банку «Аваль», який погоджується інкасувати цей вексель, становить 45% річних;

2) комерційний банк «УКР-СІБ» пропонує кредит у необхідній сумі строком на 6 місяців під складну ставку 47% річних.

Розв'язок.

Для розрахунку суми, що може сплатити за вексель банк «Аваль», використовується така формула:

$$P = S \times (1 - i)^n.$$

Оскільки між датою видачі векселя (1 травня поточного року) та датою його можливого інкасування (1 вересня п. р.) мине 4 місяці, то облікова ставка (i) дорівнюватиме:

$$\frac{4 \times 45\%}{12} = 15\%.$$

Відповідно, підприємство ЗАО «Укренергосоюз» може отримати за вексель підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» таку суму грошей:

$$P = 170\,000 \times (1 - 0,15) = 144\,500 \text{ грн.}$$

Якщо підприємство ЗАО «Укренергосоюз» візьме гроші в кредит, то сума, яку воно повертатиме банку «УКР-СІБ», розраховується за формулою:

$$S = P \times (1 + i)^n.$$

Оскільки кредит пропонується на півроку, то відсоткова ставка становитиме:

$$\frac{47\%}{2} = 23,5\%.$$

Звідси сума кредиту з нарахованими відсотками дорівнює:

$$S = 120\,000 \times (1 + 0,235) = 148\,200 \text{ (грн)}.$$

Отже, витрати, пов'язані з інкасуванням векселя (D) та з платою за кредит (I) відповідно становитимуть:

$$D = 170\,000 - 144\,500 = 25\,500 \text{ (грн)};$$

$$I = 148\,200 - 120\,000 = 28\,200 \text{ (грн)}.$$

Таким чином, більш вигідним є інкасування векселя в банку «Аваль».

Відповідь: кращим варіантом покриття потреби підприємства ЗАО «Укренергосоюз» у коштах є інкасування векселя підприємства ТОВ «Укрспецтехнологія» у банку «Аваль».

Приклад 6

Кредитне товариство «Капітал» нараховує щоквартально відсотки за депозитом, розміром 100 тис. грн за ставкою 5%, причому виплата відсотків та суми депозиту передбачається наприкінці терміну дії депозитної угоди. Розрахуйте вартість депозиту при його закритті через 2 роки.

Розв'язок.

Оскільки, виплата відсотків та суми депозиту здійснюватиметься наприкінці терміну дії депозитної угоди, то для розрахунку вартості цього депозиту при його закритті використовуємо метод нарахування складних відсотків. Беремо до уваги також те, що нарахування відсотків здійснюється щоквартально, отже, кількість періодів нарахування становить:

2 роки 4 квартали = 8.

$$S = P \times (1 + i)^n = 100 \times (1 + 0,05)^8 = 148 \text{ (тис. грн).}$$

Відповідь: вартість депозиту при його закритті становитиме 148 тис. грн.

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про теоретичні засади діяльності комерційних банків.

План семінарського заняття

1. Що таке комерційний банк?
2. Класифікація комерційних банків.
3. Охарактеризуйте категорію «банківські ресурси».
4. Чому банківські ресурси називають банківським капіталом?
5. Статутний фонд комерційного банку і порядок його формування.
6. Охарактеризуйте всі види банківських операцій.
7. У чому сутність пасивних та активних операцій банку?
8. Назвіть статі пасивів і активів банку. Дайте їм характеристику.
9. Етапи системи банківського кредитування.
10. Які документи необхідні для оцінювання фінансового стану позичальника?
11. Які економічні перспективи встановлює НБУ для діяльності кооперативних та акціонерних банків?
12. Ліквідність банківських активів та його групи.
13. Прибутковість банку та показники її вимірювання.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. Загальна характеристика комерційних банків.
2. Як класифікуються комерційні банки?
3. Операції комерційних банків та їхня характеристика.
4. Небанківські фінансово-кредитні установи, їхнє призначення

та види. Проблеми небанківських фінансово-кредитних установ.

5.Стійкість банківської системи як вирішальна передумова її успішного функціонування. Механізм забезпечення стабільності банківської системи.

Теми для рефератів

1.Банківська система України (стан та перспективи розвитку).

2.Комерційні банки України (аналіз діяльності найбільших банків України).

3.Індикатори фінансової безпеки банківської системи (на прикладі кооперативних банків).

Тести для самостійного опрацювання

1.За організаційно-правовою формою діяльності КБ поділяються на:

- а) державні;
- б) акціонерні;
- в) приватні;
- г) пайові;
- д) кооперативні;
- е) змішані.

2.Комерційні банки проводять операції і надають послуги з метою одержання доходу. До складу доходів банку входять:

- а) відсотки за наданими кредитами;
- б) комісія за касові та інші операції;
- в) доходи від здавання майна в оренду;
- в) штрафи, пені та неустойки одержані;
- г) штрафи, пені та неустойки сплачені.

3.Основні групи банківських операцій:

- а) операції з ЦП;
- б) власні операції;
- в) кредитні операції;
- г) депозитні операції;

- д) банківські послуги;
- е) традиційні операції;
- є) пасивні;
- ж) трастові;
- з) активні;
- и) валютні.

4. Міжбанківські асоціативні об'єднання — це:

- а) концерни;
- б) спілки;
- в) картелі;
- г) трести;
- д) консорціуми;
- е) асоціації;
- є) синдикати;
- ж) ліги;
- з) корпорації.

5. Рентабельність діяльності банку — це:

- а) відношення прибутку до акціонерного капіталу банку;
- б) відношення сукупних активів до витрат банку;
- в) відсотки і дисиденти за капіталами, розміщеними в цінні папери;
- г) доходи від спекуляції цінними паперами;
- д) відношення маси прибутку до змін в активах частки позичок.

6. Ліквідність банківських активів — це:

- а) це здатність банку вчасно і без втрат перетворювати зайняті активи в готівку;
- б) прибуток нерозподілений;
- в) активні і пасивні банківські операції;
- г) відношення маси прибутку до витрат банку.

7. Комерційний банк може активно випускати в обіг безготівкові гроші в межах:

- а) грошей Національного банку, які перебувають у його розпорядженні;

- б) своїх внесків;
- в) свого касового резерву;
- г) свого надлишкового резерву.

8. Основні джерела інформації про стійкість банку:

- а) статистичний звіт;
- б) звіт про фінансові результати;
- в) звіт про прибутки і збитки;
- г) баланс;
- д) звіт про сплату податків.

9. Причини порушення ліквідності КБ:

- а) прорахунки в оцінці ризиків;
- б) різкі зміни облікової ставки ЦБ;
- в) форс-мажорні обставини;
- г) порушення збалансованості активів і пасивів банку;
- д) мала капіталізація банку.

10. Суб'єкти зовнішнього контролю за діяльністю банку:

- а) відділ внутрішнього банківського аудиту;
- б) незалежні аудиторські фірми;
- в) НБУ;
- г) ревізійні комісії;
- д) ДПА;
- ж) правоохоронні органи;
- з) збори акціонерів (учасників).

11. Яких санкцій вживає НБУ за систематичне порушення КБ його вимог:

- а) стягнення грошового штрафу, фінансове оздоровлення, відкликання ліцензії;
- б) підвищення норми обов'язкових резервів, стягнення штрафу, відкликання ліцензії;
- в) проведення заходів фінансового оздоровлення, застосування санкції у вигляді: штрафу, підвищення норми обов'язкових резервів, призначення тимчасової адміністрації, відкликання ліцензії?

12.Проведення центральними банками політики «дешевих грошей» — це:

- а)проведення ЦБ рестрикційної політики;
- б)політика, спрямована на подорожчання кредиту;
- в)політика, спрямована на зниження відсоткових ставок, норм обов'язкового резервування, купівля державних цінних паперів.

13.Яка частка статутного фонду законодавчо дозволена юридичним та фізичним особам під час створення комерційного банку:

- а)не більше ніж 50%;
- б)не більше ніж 35%;
- в)не більше ніж 33%?

14.Активи банку — це:

- а)готівкові гроші, акції та вклади до запитання;
- б)готівкові гроші, власність і акції;
- в)внески до запитання та банківські ресурси;
- с) вклади населення, строкові депозити, вільні резерви;
- д)сума наданих позик.

15.Пасиви банку — це:

- а)власний капітал банку;
- б)залучені вклади й депозити;
- в)готівкові гроші, власність та акції;
- г)власність, сума наданих позик.

Завдання для самостійного опрацювання

Задача 1

1 січня 2007 року клієнт поклав 2000 грн на банківський рахунок під 6 річних відсотків та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується. Яка сума буде на цьому рахунку 1 січня 2011 року, якщо банк проводить компаундинг відсотка щорічно?

Задача 2

Яку суму грошей необхідно покласти на 6-місячний депозит, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 2000 грн при ставці 14% річних та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується?

Задача 3

Банк «Капітал» платить за внесками 10 відсотків за рахунками його грошового ринку при щоквартальному компаундингу. Менеджери банку «СИБ» вимагають, щоб рахунки грошового ринку цього банку дорівнювали ефективній ставці банку «Капітал», але щоб при цьому компаундинг проводився щомісячно. Яка для цього повинна бути номінальна ставка, встановлена банком «СИБ»?

Задача 4

Менеджер фірми «Ресурс» має намір продати продукцію в кредит, надавши змогу покупцям розплатитися через два місяці. Але для того щоб розплатитися за рахунками, фірмі «Ресурс» доведеться взяти кредит у банку. Банк надає фірмі «Ресурс» кредити з 18%-ною номінальною складною ставкою із щомісячним компаундингом. Менеджер фірми «Ресурс» має намір покласти виплати за номінальною ставкою на своїх покупців, що в результаті повинно повністю покрити фінансові витрати фірми «Ресурс». Яким має бути значення цієї номінальної ставки?

Методика розв'язку типових задач

Приклад 1

1 січня 2009 року клієнт поклав 2000 грн на банківський рахунок під 8 річних відсотків та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується. Яка сума буде на цьому рахунку 1 січня 2012 року, якщо банк проводить компаундинг відсотка щорічно?

Розв'язок.

(Компаундинг — це процес нарахування складних банківський відсотків, тобто нарахування відсотків на суму, що включає відсотки, які нараховані з попереднього періоду).

Для знаходження майбутньої вартості вкладу за простою відсотковою ставкою використовуємо формулу

$$S = P \times (1 + i \times n).$$

Оскільки n дорівнює три повних роки (2009, 2010, 2011), а річна відсоткова ставка 8%, то майбутня вартість поточного вкладу 2000 грн становитиме:

$$S = 2\,000 \times (1 + 0,08 \times 3) = 2\,480 \text{ (грн.)}$$

Відповідь: 1 січня 2012 року на депозиті обліковуватиметься вклад вартістю 2480 грн.

Приклад 2

Яку суму грошей необхідно покласти на 6-місячний депозит, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 1000 грн, при ставці 20% річних та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується?

Розв'язок.

Для знаходження поточної вартості вкладу за простою відсотковою ставкою використовуємо формулу

$$P = S \times \frac{1}{1 + i \times n}$$

Оскільки ж відсоткова ставка річна, а термін дії депозитної угоди 6 місяців, то в нашому випадку n дорівнює $\frac{6}{12}$, або $\frac{1}{2}$ такого вигляду:

$$P = 1000 \times \frac{1}{1 + 0,2 \times \frac{1}{2}} = 909 \text{ (грн)}$$

Відповідь: на депозит необхідно покласти 909 грн.

Приклад 3

Банк «Капітал» платить за внесками 20% за рахунками його грошового ринку при щоквартальному компаундингу. Менеджери банку «СИБ» вимагають, щоб рахунки грошового ринку цього банку дорівнювали ефективній ставці банку «Капітал», але щоб при цьому компаундинг проводився щомісячно. Яка для цього повинна бути номінальна ставка, встановлена банком «СИБ»?

Розв'язок.

Визначення ефективної відсоткової ставки в процесі нарощення вартості грошових засобів за складними відсотками здійснюється за формулою

$$i_e = \left(1 + \frac{i}{n}\right)^n - 1$$

де i_E — ефективна середньорічна відсоткова ставка при нарощенні вартості грошових засобів за складними відсотками, що виражається десятковим дробом;

i — періодична відсоткова ставка, яка використовується при нарощенні вартості грошових засобів за складними відсотками, що виражається десятковим дробом;

n — кількість інтервалів здійснення кожного відсоткового платежу за відсотковою ставкою протягом року.

Виходячи з наведеної формули, номінальну ставку відсотка можна розрахувати за такою формулою:

$$i = n \times ((1 + i_e)^{\frac{1}{n}} - 1)$$

Спершу розраховуємо ефективну ставку відсотка банку «Капітал». Після підстановки вихідних даних у відповідну формулу отримуємо:

$$i = (1 + \frac{0,2}{4})^4 - 1 = 0,2155, \text{ або } 21,55\%$$

Тепер можна розрахувати номінальну ставку для банку «СИБ». Оскільки за умовою задачі кількість інтервалів нарахування відсотків дорівнює 12, то формула набуває такого вигляду:

$$i = 12 \times \left((1 + 0,2155)^{\frac{1}{12}} - 1 \right) = 0,1968, \text{ або } 19,68\%$$

Відповідь: номінальна ставка відсотка в банку «СИБ» має дорівнювати 19,68%.

Приклад 4

Менеджер фірми «Ресурс» має намір продати продукцію в кредит, надавши змогу покупцям розплатитися через два місяці. Але для того щоб розплатитися за рахунками, фірмі «Ресурс» доведеться взяти кредит у банку. Банк надає фірмі «Ресурс» кредити з 12%-ною номінальною складною ставкою із щомісячним компаундингом. Менеджер фірми «Ресурс» має намір покласти виплати за номінальною ставкою на своїх покупців, що в результаті повинно повністю покрити фінансові витрати фірми «Ресурс». Яким повинно бути значення цієї номінальної ставки?

Розв'язок.

За умовою задачі витрати за кредитом покладаються на покупців, отже, необхідно визначити ставку відсотка, за якою буде здійснено нарахування за період відстрочення платежу (та, відповідно, терміну заборгованості фірми «Ресурс» перед банком) — за 2 місяці:

$$i_e = (1 + \frac{0,12}{12})^2 - 1 = 0,0201, \text{ або } 2,01\%.$$

Оскільки розраховане значення ставки відображає двомісячне нарахування відсотків за кредитом банку, то можна визначити ставку щомісячного нарахування їх, яка також буде і номінальною щомісячною ставкою товарного кредиту, який фірма «Ресурс» надасть покупцям своєї продукції:

$$2,01\% \div 2 = 1,005\%.$$

Таким чином, номінальна річна ставка, за якою надаватиметься товарний кредит, становитиме:

$$1,005\% \times 12 = 12,06\%.$$

Відповідь: значення номінальної ставки, за якою надаватиметься товарний кредит, становитиме 12,06%.

Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

План семінарського заняття

1. Центральний банк. Його походження і призначення.
2. Поняття грошово-кредитної політики центрального банку, її завдання та типи.
3. Інструменти грошово-кредитної політики.
4. Державне регулювання грошової сфери. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. Який банк є головною ланкою дворівневої банківської системи?
2. Як виникли центральні банки?
3. Які завдання виконують центральні банки?
4. Назвіть функції центральних банків.
5. Які функції виконує НБУ?
6. Що таке грошово-кредитна політика?
7. Цілі грошово-кредитної політики.
8. Дайте характеристику інструментам грошово-кредитної політики.
9. Який із інструментів грошово-кредитної політики, на ваш погляд, є найбільш дієвим при переході до ринкової економіки?
10. Назвіть особливості грошово-кредитної політики України.

Теми рефератів

1. Національний банк України. Його структура і функції.
2. Грошово-кредитна політика НБУ.
3. Незалежність центрального банку

Тести для самостійного опрацювання

1. Кредитна система — це:

- а) сукупність банків, які здійснюють мобілізацію грошових ресурсів і надають їх у позики;
- б) сукупність кредитних відносин у країні;
- в) спеціалізовані КФІ, які здійснюють кредитування суб'єктів господарського життя;
- г) сукупність кредитних відносин та інститутів, які реалізують ці відносини;
- д) НБУ і система комерційних банків.

2. Знайдіть зайвий елемент у СКФІ:

- а) страхові компанії
- б) пенсійні фонди;

- в) лізингові компанії;
- г) поштово-ощадні установи;
- д) фінансові компанії.

3. Організаційна сукупність різних видів банків у їх взаємозв'язку, яка існує в тій чи іншій країні в цілком визначений історичний період:

- а) СКФІ;
- б) кредитна система;
- в) банківська система;
- г) об'єднання банків;
- д) парабанківська система.

4. Функції банківської системи:

- а) контрольна;
- б) перерозподільча;
- в) стабілізаційна;
- г) інформаційна;
- д) трансформаційна.

5. Основні функції ЦБ:

- а) валютне регулювання;
- б) емісійний центр;
- в) виконавець державного бюджету;
- г) банкір уряду;
- д) державний скарбник.

6. Основні функції Центрального банку:

- а) функція «банку банків»;
- б) акумулювання тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб;
- в) довірче управління майном клієнтів;
- г) емісійний центр країни;
- д) організатор міжбанківських розрахунків.

7. Національний банк — координуючий і регулюючий центр всієї банківської системи. Мета діяльності Національного банку України:

- а) отримання прибутку;
- б) забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
- в) розроблення напрямів грошово-кредитної політики;
- г) розвиток і зміцнення банківської системи України.

8. Для обмеження готівкового грошового обігу НБУ використовує такі методи регулювання:

- а) лімітування залишку грошей у касах суб'єктів господарювання;
- б) лімітування видачі заробітної плати готівкою;
- в) контроль за проведенням безготівкових розрахунків;
- г) лімітування залишку грошових коштів у касах комерційних банків;
- д) контроль за порядком оплати громадянами всіх товарів та послуг готівкою.

9. Купівля-продаж центральним банком цінних паперів здійснюється з метою:

- а) отримання доходу;
- б) виконання функції агента уряду;
- в) оперативного регулювання обсягу грошової маси в обігу;
- г) стратегічного регулювання економіки країни.

10. Регулювання готівкового грошового обігу в Україні полягає в регламентації Національним банком:

- а) безготівкових розрахунків;
- б) касових оборотів комерційних банків;
- в) касових операцій установ банку;
- г) касових операцій підприємств та організацій;
- д) платежів готівкою громадян;
- е) міжбанківських розрахунків.

11. Обслуговуючи внутрішній державний борг уряду, НБУ виконує функції:

- а) емітента державних цінних паперів;

- б) депозитарія державних цінних паперів;
- в) дилера на вторинному ринку державних цінних паперів;
- г) агента уряду з обслуговування емісії державних цінних паперів;
- д) контролюючого органу.

12. Принцип побудови банківської системи в Україні:

- а) однорівневий;
- б) дворівневий;
- в) багаторівневий.

13. Норма обов'язкових резервів:

- а) вводиться як засіб, що охороняє від вилучення вкладів;
- б) складає середню величину маси грошей, необхідну для задоволення потреб населення;
- в) зараз не використовується;
- г) вводиться насамперед як засіб обмеження грошової маси.

14. Функції ЦБ як органу валютного регулювання:

- а) контроль за повнотою сплати податків;
- б) формування бюджетної політики щодо валютних цінностей;
- в) нагромадження, управління і розміщення валютних резервів;
- г) контроль за повнотою переказу валюти, вивезенням та ввезенням валюти і золота;
- д) визначення сфери і порядку обігу іноземної валюти в країні;
- е) формування і використання валютного фонду;
- є) визначення курсу національної грошової одиниці
- ж) регулювання платіжного балансу;
- з) встановлення механізму обліку валютних операцій;
- и) обслуговування зовнішнього боргу;
- і) надання ліцензій КБ на здійснення валютних операцій;
- ї) валютний контроль.

Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

Мета проведення: Закріплення на практиці знань про міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною.

План семінарського заняття

1. Характеристика міжнародних валютно-кредитних установ.
2. Фінанси міжнародних організацій.
3. Міжнародні фінансові інститути.
4. Міжнародні розрахунки.
5. Платіжний баланс.
6. Валютний курс.
7. Золотий стандарт.
8. Валютний кошик.
9. Міжнародна грошова одиниця.
10. Валютний ринок.
11. Валютне регулювання.
12. Бюджет ООН.
13. Бюджет ЄС.
14. Міжнародний валютний фонд.
15. Форми співробітництва міжнародних фінансових установ з Україною.

Питання для самоконтролю та дискусій

1. Які напрями охоплюють міжнародні фінансові відносини?
2. Що являють собою міжнародні фінанси?
3. Що таке міжнародні фінансові інститути?
4. Які існують форми міжнародних розрахунків?
5. Що таке валютний курс і як він установлюється?
6. Що являють собою SDR і як вони використовуються?
7. Що являє собою ECU і яка сфера його використання?
8. Які передумови і порядок введення єдиної валюти Європейського Союзу — євро?
9. Які існують методи визначення валютного курсу?
10. Що таке валютне регулювання?

11. Формування і використання бюджету ООН?
12. Формування і використання бюджету ЄС.
13. Які функції виконує МВФ?
14. Як сформовано капітал МВФ?
15. У яких формах здійснюється кредитування МВФ?
16. Методи валютного регулювання МВФ.
17. Які фінансові інститути входять до групи Всесвітнього банку?
18. Які функції і напрями діяльності Міжнародного банку реконструкції і розвитку?
19. Як формується капітал і ресурси МБРР?
20. Які функції і сфери діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку?

Теми рефератів

1. Роль іноземних кредитів у розвитку економічного потенціалу України.
2. Транснаціоналізація банківської системи України.
3. Значення іноземних інвестицій для розвитку національної економіки України.
4. Україна та МВФ в ХХІ ст.: перспектива та напрями діяльності.
5. Україна та ЄБРР: форми співробітництва та перспективи співпраці.

Тести для самостійного опрацювання

1. *Короткостроковий ринок, на якому фінансові посередники (банки) зводять між собою кредиторів і позичальників, — це ринок:*
 - а) міжнародний;
 - б) фінансовий;
 - в) міжнародний грошовий;
 - г) грошовий.
2. *Дії, спрямовані на вирішення певного завдання з*

організації та управління грошовими відносинами, що виникають під час формування та використання відповідних коштів, — це операції:

- а) фінансові;
- б) економічні;
- в) грошові;
- г) кредитні.

3. Різноманітні фінансові активи, до яких належать національні гроші, іноземна валюта, цінні папери, дорогоцінні метали, нерухомість, охоплюють:

- а) суб'єкти економічних операцій;
- б) суб'єкти фінансових операцій;
- в) об'єкти фінансових операцій;
- г) об'єкти господарських операцій.

4. Вирізняють такі види фінансових операцій:

- а) операції з переказу грошей;
- б) інвестиційні операції;
- в) спекулятивні операції та операції з капіталом;
- г) операції з переказу грошей, інвестиційні операції, спекулятивні операції та операції з капіталом.

5. Яка функція міжнародних фінансів ґрунтується на тому, що міжнародні фінанси відображають рух суспільного продукту в грошовій, тобто універсальній (зіставляваній), формі (це дає можливість здійснювати у будь-який час, на будь-якому етапі облік та аналіз руху світового суспільного продукту в грошовій формі):

- а) інформаційна;
- б) організаційна;
- в) контрольна;
- г) аналітична?

6. Міжнародна фінансова політика держави має ґрунтуватися на:

- а) аналітичних даних фахівців у цій галузі;
- б) вимогах поточного і стратегічного соціально-економічного

розвитку країни;

- в) наукових концепціях у галузі міжнародних фінансів;
- г) наукових концепціях у цій галузі, аналізі попередньої практики та вимогах поточного і стратегічного соціально-економічного розвитку як окремої країни, так і всього світу.

7. Сукупність заходів і рекомендацій держави в галузі міжнародних фінансів — це:

- а) фінансова функція держави;
- б) державна політика;
- в) міжнародна фінансова політика;
- г) функція держави.

8. Що таке знецінення курсу національної валюти у формі зниження її курсу (ціни) відносно іноземних валют, міжнародних розрахункових грошових одиниць (раніше — золота):

- а) ревальвація;
- б) валютна інтервенція;
- в) девальвація;
- г) політика валютних обмежень?

9. Що відображає можливість обміну (конверсії) валюти однієї країни на валюти інших країн за діючим валютним курсом:

- а) конвертованість валют;
- б) валютні обмеження;
- в) оборотність валют;
- г) правильні відповіді а і в?

10. Зворотне котирування — це:

- а) вартість одиниці національної валюти, що виражається в іноземній валюті;
- б) курс, згідно з яким банк-резидент купує іноземну валюту за національну;
- в) обмінний курс продажу чи купівлі, що використовується у валютних операціях.

11. Повне котирування — це:

- а) курс продавця та покупця, згідно з яким банк купує або продає іноземну валюту за національну;

б) курс, згідно з яким банк-резидент купує іноземну валюту за національну;

в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

12. Курс «спот» — це:

а) обмінний курс продажу чи купівлі, який використовується для валютних операцій без будь-якої угоди про здійснення майбутньої купівлі чи продажу;

б) курс, згідно з яким банк-резидент купує іноземну валюту за національну;

в) співвідношення між двома валютами, визначене через їхній курс до третьої валюти.

13. Крос-курс — це:

а) співвідношення між двома валютами, визначене через їхній курс до третьої валюти;

б) різниця між курсами продавця та покупця;

в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

14. Різниця залишків коштів в іноземних валютах, які формують кількісно незбіжні зобов'язання (пасиви) і вимоги (активи) для учасників валютного ринку, — це:

а) відкрита валютна позиція;

б) валютна позиція;

в) коротка відкрита валютна позиція;

г) довга валютна позиція.

15. Перевищення вимог (активів) в іноземній валюті над зобов'язаннями (пасивами) — це:

а) довга валютна позиція;

б) відкрита валютна позиція;

в) коротка валютна позиція.

16. Фіксинг — це:

а) процедура котирування;

б) різниця між курсами продавця та покупця;

в) залишки коштів в іноземних валютах;

г) надлишок надходжень.

17. Різниця між курсами продавця та покупця — це:

- а) маржа;
- б) фіксинг;
- в) крос-курс;
- г) курс «спот».

18. Пряме котирування — це:

- а) вартість одиниці іноземної валюти, що виражається в національній валюті;
- б) вартість одиниці національної валюти, що виражається в певній кількості іноземної валюти;
- в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

19. Яка політика держави може бути пов'язана з наданням кредитів національним імпортерам та експортерам; з наданням кредитів іноземним позичальникам; з одержанням кредитів від інших держав, міжнародних організацій та зарубіжних комерційних банків; з наданням гарантій за отриманими кредитами:

- а) фінансова;
- б) міжнародна;
- в) кредитна;
- г) валютна?

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. — К.: Преса України. 1997. — Ст. 85, 95, 96, 97, 98, 116, 119.
2. Закон України «Про Національний банк України» № 679-Х[^] від 20.05.1999 р. (із змінами та доповненнями) // Урядовий кур'єр. — 1999. — № 120-121. — С. 1-9.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. (із змінами та доповненнями) // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — 2001. — № 1. — С. 3-47.
4. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 2001 р.
5. Закон України «Про кредитні спілки» від 2001 р.
6. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 2004 р.
7. Александрова М. М., Маслова С. О. Гроші, фінанси, кредит. — К., 2002.
8. Алексеев І. В., Колісник М. К. Вівчар О. Й. та ін. Гроші та кредит: Навч. посібник — М.: Львів: Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2004. — 168 с.
9. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 75-87.
10. Білик М. Д., Надточій С. І. Грошові потоки підприємств у мікро- та макроекономічному аспекті // Фінанси України. — 2007. — № 6. — С. 133-147.
11. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2006. — 494 с. — (Вища освіта 21 століття). — 494 с.
12. Буковинський С. А., Грищенко А. А., Кричевська Т. О. Середньострокова монетарна стратегія та проблеми її формування й реалізації в Україні // Фінанси України. — 2008. — № 6. — С. 3-30.
13. Василик О. Д. Державні фінанси України: Навч. посібник. — К.: Вища шк., 2005. — 480 с.
14. Гальчинський А. С. Світова грошова криза: витоки, логіка трансформацій № 42 (721) 8 — 14 листопада 2008 р.
15. Глушенко С. В. Інвестиційні послуги банків: зарубіжна практика та українські перспективи // Фінанси України. — 2007. — № 5. — С. 96-104.

16. Грищенко А. А. Проблеми забезпечення стабільності грошової одиниці України // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 88-97.
17. Гроші та кредит / Авт. кол.: За ред. М. І. Савлука. — К.: Либідь, 2006. — 598 с.
18. Гроші та кредит: Підручник, 4-е вид., пер. / За ред. М. І. Савлука. — К.: Київ, 2006. — 748 с.
19. Гроші та кредит: Підручник / Щетинін А. І. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 432 с.
20. Гроші та кредит: Підручник / Демківський А. В. — К.: ДАКОР. — 2007. — 528 с.
21. Гроші та кредит: Підручник / Відп. ред. Демківський А. В. — Віра-Р. — 2006. — 528 с.
22. Гроші та кредит: Підручник / Івасів Б. С. — Тернопіль, К.: КонДор, 2008. — 528 с.
23. Гроші та кредит: Підручник / За ред. проф. Івасіва Б. С. — К.: КНЕУ, 2007. — 528 с.
24. Гроші та кредит: Навч. посібник з курсу «Гроші та кредит» для студентів екон. спец. / Автори: В. М. Семененко, О. В. Семененко / КНУТД, 2006. — 146 с.
25. Диба М. І., Осадчий Є. С. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України // Фінанси України. — 2008. — № 6. — С. 77-88.
26. Іванілов О. С., Тітенкова М. В. Іпотечне кредитування у країнах Західної Європи, США та України // Фінанси України. — 2007. — № 4. — С. 28-36.
27. Карпенко Г. В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи // Фінанси України. — 2007. — № 2. — С. 89-96.
28. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч.посібник.3-те вид.допов.та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.
29. Козоріз М. А. Методологічні засади дослідження впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи України // Фінанси України. — 2007. — № 11. — С. 95-102.
30. Козюк В. В. Валютні резерви в глобальних умовах // Фінанси України. — 2007. — № 2. — С. 97-104.
31. Козюк В.В. Вплив відкритості економіки на характер зв'язку

між інфляцією та безробіття // Фінанси України. — 2007. — № 12. — С. 17-26.

32. Колосова В. П. Європейський інвестиційний банк в Україні // Фінанси України. — 2008. — № 2. — С. 15-26.

33. Кораблін С. О. Валютно-курсова політика України: стабілізаційні ефекти та можливі перспективи розвитку // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 112-123.

34. Корнєєв В. Еволюція і перспективи фінансового ринку в Україні // Економіка України. — 2007. — № 9. — С. 21-29.

35. Корнєєв В. Банконцентрична основа фінансового ринку України // Економіка України. — 2008. — № 9. — С. 18-26.

36. Косова Т, Роганова Т. — Проблеми розподілу чистого грошового операційного потоку підприємства на прибуток і амортизацію // Економіка України. — 2008. — № 7. — С. 57-64.

37. Костіна Н. І. Гроші та грошова політика. — К.: НІОС, 2001.

38. Крупка М. І., Євтух Л. Б. Теоретичні аспекти управління механізмом кредитування довгострокових програм розвитку економіки в Україні // Фінанси України. — 2007. — № 1. — С. 43-57.

39. Куштим В. В., Ляшенко В. В. Динаміка розвитку банківського сегмента міжнародного фінансового ринку // Фінанси України. — 2007. — № 12. — С. 96-105.

40. Леоненко П. М, Юхименко П. І., Ільєнко А. А. та ін. Теорія фінансів: Навч. посібник / За ред. О. Д. Василика. — М.: Центр навчальної л-ри, 2005 р. — 480 с.

41. Луценко А. — Деякі аспекти правового регулювання споживчого кредитування в Україні // Економіка України. — 2008. — № 5. — С. 37-42.

42. Матвієнко П. Капіталізація як дійовий інструмент підвищення надійності банківської системи України // Економіка України. — 2008. — № 1. — С. 42-52.

43. Матвієнко П. Рейтингова оцінка діяльності банків України // Економіка України. — 2008. — № 2. — С. 37-46.

44. Михальський В. В. Грошово-кредитний потенціал золота в умовах обмеженості ресурсів // Фінанси України. — 2007. — № 11. — С. 64-72.

45. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія). — К.: КНЕУ, 2007. — 164 с.

46. Поддерогін А. М., Невмержицький Я. І. Ефективність управління грошовими потоками підприємства // *Фінанси України*. — 2007. — № 11. — С. 119-127.
47. Полозенко Д. В. Про гроші, інфляцію та фінанси у трансформаційній економіці // *Фінанси України*. — 2008. — № 2. — С. 82-88.
48. Савелко Т. Теоретичні аспекти ринку банківських послуг України // *Економіка України*. — 2007. — № 8. — С. 27-32.
49. Сапір Ж. — Настільки тяжко, наскільки довго? (Спроба прогнозування глибини і тривалості кризи) // *Економіка України*. — 2008. — № 10. — С. 73-93.
50. Ставицький А. В., Хом'як В. Г. Вплив монетарної політики на економічну безпеку України // *Фінанси України*. — 2007. — № 10. — С. 51-59.
51. Твердохлібова Д. Методика оцінки фінансового складу банківської системи України // *Економіка України*. — 2008. — № 4. — С. 43-55.
52. Теорія грошей. — К.: Основи, 2006. — 428 с..
53. Терещенко О. О., Валюшанюк Н. В. Трансфертне ціноутворення як інструмент контролін-гу // *Фінанси України*. — 2007. — № 5. — С. 127-135.
54. *Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посібник* / За ред. Оспіщева В. І. — К.: Знання, 2008. — 567 с.
55. *Фінансові послуги* // *Всеукраїнський аналітичний журнал* // Підсумки діяльності ринків небанківських фінансових послуг України. — 2008 — № 3. — С. 20-35.
56. Чуб О. О. Адаптація банківського законодавства України до права Європейського Союзу: стан, проблеми та перспективи // *Фінанси України*. — 2008. — № 4. — С. 57-67.
57. Чуб О. О. Банківська діяльність у контексті інтеграції та глобалізації // *Фінанси України*. — 2008. — № 1. — С. 138-146.
58. Чухно А. А. Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики // *Фінанси України*. — 2007. — № 1. — С. 3-16.
59. Шаповал А. В., Міщенко В. І. Оцінка можливих наслідків вступу України до СОТ для банківського сектора // *Фінанси України*. — 2008. — № 4. — С. 45-56.

Інформаційні ресурси

1. [http: // www. globalpolicy. igc. org](http://www.globalpolicy.igc.org) – новини світового бізнесу, інвестицій та фінансів.
2. [http: // www. iplanet. net/fdisurvey](http://www.iplanet.net/fdisurvey) – інформація щодо світових потоків прямих інвестицій.
3. [http: // www. oecd. org](http://www.oecd.org) – офіційний сайт організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), надає інформацію щодо індикаторів розвитку країн ОЕСР.
4. [http: // www. standartsandpoors. com](http://www.standartsandpoors.com) – сайт компанії Standarts & Poors, інформація щодо ризиків, рейтингів фінансових інструментів.
5. [http: // www. moody's. com](http://www.moody's.com) – сайт рейтингового агенства Moody`s, інформація щодо ризиків, рейтингів фінансових інструментів.
6. [http: // www. transnationale. org](http://www.transnationale.org) – надає інформацію про більш як 10000 компаній, включаючи ТНК.
7. [http: // www. unctad. org/wir/index. htm](http://www.unctad.org/wir/index.htm) – інформація щодо оглядів світових інвестицій.
8. [http: // www. finance. yahoo. com](http://www.finance.yahoo.com) – новини світового бізнесу, інвестицій та фінансів.
9. [http: // www. fdi. eu. com](http://www.fdi.eu.com) інформація щодо світових потоків ПІІ та діяльності ТНК.
10. [http: // www. ssmc. gov. ua](http://www.ssmc.gov.ua) – офіційний сайт Національної комісії по цінним паперам та фондовому ринку.
11. [http: // www. rada. gov. ua](http://www.rada.gov.ua) – офіційний сайт Верховної Ради України.
12. [http: // www. investfunds. com. ua](http://www.investfunds.com.ua) – інформаційний фінансовий сервер.